

BE STRESO – ŽINGSNIS ĮTRAUKIOJO UGDYMO LINK

Patarimai pedagogams įtraukiojo ugdymo temomis

Finansuoja
Europos Sąjunga

Elektroninis leidinys parengtas remiantis Lietuvos aklujų ir silpnaregių ugdymo centro Erasmus+ projekto „Be streso – žingsnis įtraukiojo ugdymo link“ (Nr. 2022-1-LT01-KA122-SCH-000077198) dalyvių patirtimi.

Elektroninį leidinį parengė:

Agnė Bagaliūnienė

Agnė Borcovienė

Akvilė Dubovikienė

Asta Jagminaitė

Edita Jasiulė

Milda Kryžanauskienė

Gintarė Šatė

Indrė Ungeitytė

Redagavo

Dovilė Akstinaitė

Elektroninio leidinio dizainą kūrė

Akvilė Dubovikienė

2023 m.

Vilnius

Turinys

4

6

10

15

23

32

42

48

54

60

70

75

84

95

Įvadas

Priimti į savo bendruomenę specialių ugdymosi poreikių turinčius mokinius – sudėtinga kelionė, reikalaujanti pasiruošimo, planavimo, empatijos, lankstumo ir noro. Tai nėra poilsinė kelionė su *viskas įskaičiuota* paketu, kurioje tu gali pailsėti. Tai kelionė į džungles, kurių kraštovaizdį raižo nepažįstamų medžių šakos, kelią užstoja už mus pačius aukštesnė žolė ir su horizontu susiliejusios klampynės. Čia tu susiduri su sunkumais ir iššūkiais. Čia tu mokaisi, tobulėjai, augi ir įveiki nežinomybės baimę.

Įtraukusis ugdymas – sunki, bet kartu ir labiausiai praturtinanti žmogų kelionė!

Tiesa, keliauti vienam kartais gali būti labai sunku, netgi neįmanoma. Lietuvos aklujų ir silpnaregių ugdymo centro švietimo pagalbos mokiniui specialistai ir mokytojai žengia koja kojon su kiekvienu keliautoju ir teikia naudingų patarimų, kurie ne tik palengvins įtraukiojo ugdymo kelionę, bet ir suteiks įsimintinų įspūdžių.

Spragtelėkite šį simbolį, kad sugrįžtumėte į turinį.

Lietuvos aklių ir silpnaregių ugdymo centro (toliau – LASUC) švietimo pagalbos mokiniui specialistai ir mokytojai dalyvavo Europos Sąjungos programos Erasmus+ darbuotojų mobilumo projekte „Be streso – žingsnis įtraukiojo ugdymo link“.

Projekto tikslas – stiprinti Lietuvos aklių ir silpnaregių ugdymo centro mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų profesines kompetencijas, siekiant sklandžiai įgyvendinti įtraukiojo ugdymo procesą šalies mokyklose.

Šiame leidinyje dalyvės dalijasi tarptautine patirtimi ir pateikia Jums naudingų patarimų įtraukiojo ugdymo temomis.

Projekto dalyvės Indrė ir Agnė

Specialioji pedagogė Indrė ir socialinė pedagogė Agnė dalyvavo Erasmus Learning Academy kursuose „Specialieji poreikiai ir įtraukus švietimas. Italijos patirtis įveikiant segregaciją“ Bolonijoje, Italija.

Projekto dalyvės Edita ir Milda

Socialinės pedagogės Milda ir Edita dalyvavo Areadne Lifelong Learning Centre kursuose „Inkliuzinės klasės link: geriausia praktika“ Kalamatoje, Graikija.

Projekto dalyvės Akvilė ir Gintarė

Sutrikusios raidos vaikų konsultavimo skyriaus vedėja Gintarė ir Gimnazijos skyriaus mokytoja, projektų vadovė Akvilė dalyvavo Sherlock Edu kursuose „Įtraukusis ugdymas – tarpusavio mokymasis akademinėje srityje. Įtraukių studentų švietimas“ Berlyne, Vokietija.

Projekto dalyvės Agnė ir Asta

Užsienio anglų kalbos mokytoja Agnė ir Ginnazijos skyriaus vedėja, istorijos mokytoja Asta dalyvavo Europass Teachers Academy kursuose „Mokymo strategijos, skirtos patenkinti įvairius visų studentų poreikius“ Dubline, Airija.

*Įtraukusis
ugdymas*

Kas tai?

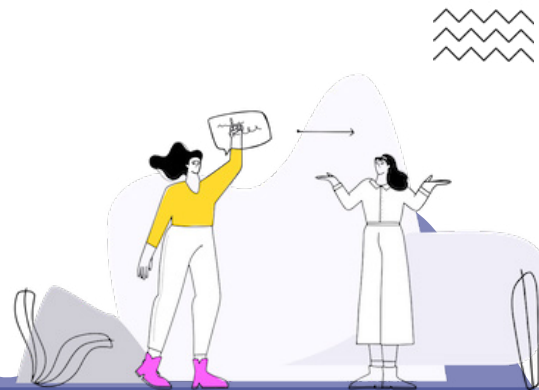

Įtraukusis ugdymas – tai ugdymas, kai, nepaisant išskylančių sunkumų, visi mokiniai yra ugdomi jų amžių atitinkančiose klasėse bendrojo ugdymo mokyklose, esančiose netoli mokinių namų; šiose mokyklose visi mokiniai gali gauti aukštos kokybės ugdymą, instrukcijas, intervenciją ir pagalbą, kuri leistų patirti sėkmę mokantis pagal pagrindinę ugdymo programą (Bui, Quirk, Almazan, & Valenti, 2010; Alquraini & Gut, 2012).

Pagrindinės įtraukiojo ugdymo sąvokos

Prieinamumas: tai sprendimų ir sistemų teikimas, siekiant optimizuoti prieigą prie turinio, metodų ir aplinkos. Kalbant apie švietimą, tai mokymosi patirties projektavimas be kliūčių, leidžiančių visiems mokiniams pasiekti pagrindinius pedagoginius tikslus.

Įtraukimas: tai yra mąstysena, apimanti visų besimokančiųjų buvimo, dalyvavimo ir pasiekimų vertinimą, nepaisant jų konteksto ir asmeninių savybių bei studentų įvairovės.

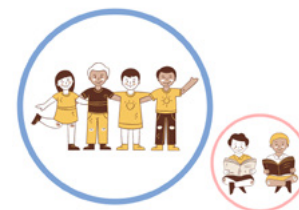

Kad suprastume, kas yra įtrauktis, svarbu išsiaiškinti ir tai, kas neatitinka įtraukties apibrėžimo.

Švietimo sistemoje vyrauja 4 ugdymo teikimo modeliai:

Segregacija (angl. segregation) – modelis, kai vaikai, turintys negalių, yra atskirti ir mokosi atskirose aplinkose – specialiosiose mokyklose, specialiosiose klasėse. Segreguotas ugdymas užkerta kelią vaikams, turintiems negalių, mokytis su savo bendraamžiais.

Integracija (angl. integration) – modelis, kuris dažnai painiojamas su įtrauktimi. Integracijos metu negalią turintys vaikai mokosi bendrojo lavinimo mokyklose, tačiau nei fizinė aplinka, nei mokymosi medžiaga, nei pedagogų požiūris, nei mokyklos bendra kultūra iš esmės nėra pritaikoma skirtingų poreikių vaikams. Tai sudaro kliūtis aktyviai dalyvauti mokyklos gyvenime ir ugdyme.

Pašalinimas (angl. exclusion) – modelis, kai vaikai visiškai atskiriami nuo mokyklos bendruomenės, pvz., namų mokymas ar mokymas šeimoje.

*,I still feel excluded and my self-belief is low due to not being accepted for who I am“. (43 metų moters patirtis, kuri buvo pašalinta iš pradinės bendrojo ugdymo mokyklos. 13th Autism-Europe International Congress).

Įtraukusis ugdymas (angl. inclusive education) – modelis, kuriuo remiantis visi mokiniai, nepaisant jų gebėjimų, yra įtraukiami į arčiausiai gyvenamosios vietos esančias, amžių atitinkančias bendrojo ugdymo klases ir veiklas, kad gautų kokybišką ugdymą, reikalingą pagalbą, leidžiančią jiems sėkmingai mokytis klasėje ir atskleisti savo galias.

Specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių įtraukimas į bendrojo ugdymo klases be struktūrinių pokyčių, pavyzdžiui, organizacijoje, mokymo programoje ir mokymo bei mokymosi strategijose, nėra įtraukimas. Be to, integracija automatiškai negarantuoja perėjimo nuo segregacijos prie įtraukimo.

Įtraukusis ugdymas yra prigimtinė žmogaus teisė!

Nors dažnai galime išgirsti, kad vaikai, turintys negalių, lanko bendrojo ugdymo mokyklas, vis tik dažniau jie yra integruojami, o ne įtraukiami į ugdymo procesą. Taikant integracijos modelį, vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, neturi galimybių kurti socialinių ryšių, kurie yra svarbūs vaikų gyvenime.

Bendra mokyklos kultūra privalo remtis socialinio teisingumo principu – visi vaikai turi teisę į kokybišką ir jų poreikius atitinkantį ugdymą.

*Sėkmingas
įtraukusis
ugdymas*

Mokinio poreikiai turėtų būti tenkinami sudarant sąlygas kiekvienam patirti sėkmę, suteikiant pagal individualius poreikius pritaikytą aukštos kokybės ugdymą, o ne pateikiant visiems mokiniams vienodas sąlygas, standartizuotus reikalavimus.

Įtraukioji klasė turėtų apimti narystę, įgūdžius ir santykius. Mokinys, turintis specialiųjų ugdymosi poreikių, klasėje turėtų jaustis esąs pilnavertis narys, galintis sėkmingai kurti tarpusavio santykius su bendraamžiais bei nuolat lavinti įgūdžius, dalyvaujant bendrose veiklose. Visiems mokiniams turėtų būti sudaromos sąlygos patirti socialinę, asmeninę, ugdymosi sėkmę.

9 pagrindiniai sėkmingo įtraukiojo ugdymo veiksniai

Stipri mokyklos vadovo lyderystė

Logiškos/natūralios proporcijos

Mokytojų padėjėjai

Laikas planavimui

Švietimo pagalbos specialistai

Mobili pagalba

Tikėjimas vaikais

Bendradarbiavimas

Draugiški santykiai

Stipri mokyklos vadovo lyderystė

Įtrauktis mokyklose prasideda nuo vadovo. Būtent jie yra sąlyga vaikų, turinčių negalių, sėkmei, nes mokyklų administracija *užduoda bendrą toną* mokyklos kultūrai – ar vaikai, turintys sunkumų, yra vertinami, ar negalia yra priimama kaip natūrali žmonių įvairovės dalis.

Logiškos/natūralios proporcijos

Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, klasėse turėtų būti paskirstyti natūraliomis proporcijomis pagal bendrą visuomenės pasiskirstymą (apie 10%). Kad bendrojo ugdymo klasėje įtrauktis vyktų sėkmingai, turėtų mokytis 1-3 vaikai, turintys didelių ar labai didelių ugdymosi poreikių. Tai gali užtikrinti natūralų socialinių santykių augimą klasėje.

Mokytojų padėjėjai

Nors mokytojų padėjėjai atlieka labai svarbų vaidmenį įtraukiojo ugdymo modelyje, didesnę pagalbą mokiniams turi teikti ne jie, o mokytojai. Rekomenduojama vengti santykio 1:1 (išskyrus, kai mokiniai turi didelių sveikatos problemų ar elgesio iššūkių). Retkarčiais negalia turintis mokinytis gali tapti priklausomas nuo mokytojo padėjėjo pagalbos ir taip atitolinti savo santykį su mokytoju ar klase. Mokytojas yra atsakingas už ugdymosi turinį, mokymosi medžiagą ir bendrą klasės valdymą, mokytojo padėjėjas, paskirstydamas savo dėmesį visiems, kam reikalinga pagalba, padeda mokytojui ugdymosi turinį įgyvendinti.

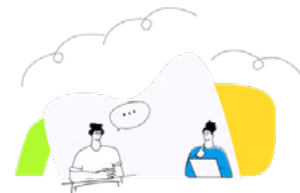
Laikas planavimui

Kiekvienam mokytojui turi būti užtikrinamas pakankamas laikas ugdymosi turiniui ir mokymosi medžiagos, taikytinų metodų planavimui, kad būtų galima užtikrinti reikalingą pagalbą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Planuojant ugdymo organizavimą, svarbu rasti galimybių pasitarti su švietimo pagalbos specialistais, mokytojo padėjėjais.

Švietimo pagalbos specialistai

Bendrojo ugdymo mokytojams švietimo pagalbos specialistai yra svarbi parama, siekiant užtikrinti kokybišką įtraukujį ugdymą. Švietimo pagalbos specialistai gali prisidėti generuojant ugdymosi turinio, organizavimo tobulinimo idėjas, pateikti tikslingų mokymosi strategijų taikymo rekomendacijų konkrečiam vaikui.

Mobili pagalba

Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, teikiama pagalba turi būti mobili – sekti paskui vaiką į klasę, kurioje jis mokosi. Švietimo pagalbos specialistai turi dažniau ateiti pas mokinį į klasę, kurioje jis mokosi, ir pagalbą teikti ten, o ne „pasiimti“ vaiką iš klasės ir mokymąsi organizuoti individualiai. Mobili pagalba suteikia vaikams galimybę jaustis vertinama klasės bendruomenės dalimi.

Tikėjimas vaikais

Įtraukiajam ugdymui nėra būtinų įgūdžių, kuriuos turi turėti vaikas – tai kiekvieno vaiko teisė! Kiekvienas mokinys gali mokytis su bendraamžiais, neprivalo įrodyti turimų gebėjimų.

Bendradarbiavimas

Įtraukiajame ugdyme labai svarbi yra abipusiu įsipareigojimu, pasitikėjimu ir pagarba grįsta partnerystė su mokiniais. Bendradarbiaujant suinteresuotoms pusėms (mokyklai, tėvams (globėjams, rūpintojams), kitiems paslaugų teikėjams), svarbu nepamiršti, kad viso ko centras yra vaikas ir jis privalo turėti galimybę dalyvauti su juo susijusiuose procesuose.

Draugiški santykiai

Bendraamžiai yra raktas į sėkmingą įtraukųjį ugdymą. Svarbu skirti pakankamai dėmesio bendraamžių intervencijoms, kad skatinant mokinių santykius, būtų kuriami draugyste pagrįsti ryšiai bei būtų galima išvengti mokinių, turinčių negalių, atskirties.

Tiek Lietuvoje, tiek kitose Europos šalyse įtraukties šalininkai sutinka, kad be visų anksčiau išvardintų veiksnių įtraukiojo ugdy-
mo modelis gali veikti tik tuomet, kai mokyklos komandą sudaro
žmonės, besilaikantys pagrindinių profesinių bei bendražmogiškų
vertybių.

Vertybės:

- Nuoširdžių santykių su mokiniais kūrimas.
- Etiškų kalbos kodų profesinėje kalboje naudojimas.
- Nebijojimas klysti ir prašyti pagalbos.
- Nuolatinis reflektavimas apie savo veiklos procesus ir rezultatus.
- Kūrybiškumas ir džiaugsmingumas.
- Laikymasis amžiaus atitikimo principo planuojant veiklą bei ruošiant užduotis.
- Atvirumas.
- Meilė savo darbui.
- Pasitikėjimas.
- Nešališkumas.

Įtraukiojo ugdymo pedagoginė nauda

Tai naudinga visiems, nes sukuria naujus, skirtingus būdus pasiekti informaciją, turinį ir medžiagą. Daugumą mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai, mokytojo padėjėjai dirba kartu.

Įtraukiojo ugdymo socialinė nauda

Skatina mokinius tapti atvirais ir tolerantiškais piliečiais, kurie gali gyventi taikoje ir harmonijoje vienas su kitu.

Albertas Einšteinas yra pasakęs: „**Visi yra genijai. Bet jei apie žuvį spręsite pagal jos gebėjimą lipti į medį, ji visą gyvenimą gyvens manydama, kad yra kvaila**“. Ši Einšteino mintis puikiai pritaikoma ir pedagogo darbe. Kartu atraskime kiekvieno mokinio stipriąsias puses ir jas įgalinkime.

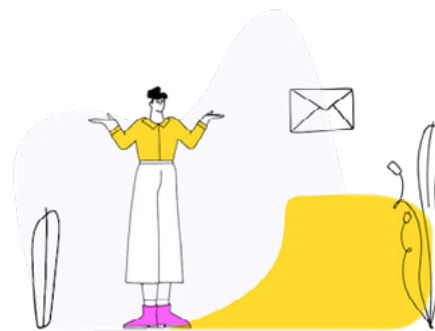
*Įtraukioji
klasė*

Mokslas visiems – pagrindinis įtraukiojo ugdymo tikslas. Tai skatina socialinio sąmoningumo didinimą, lygybės tarp visų vystymą, teisių apsaugą, individualių gebėjimų identifikavimą ir kiekvieno, kaip individualios asmenybės, pripažinimą, taip pat pasiruošimą naujiems iššūkiams bei švietimo kokybės gerinimą.

KADA TAI NEVEIKIA?

Įtraukiosios klasės modelis neveikia, jei klasėje yra per daug mokinių ir jei mokytojas neturi patirties, nesidomi naujais mokymo metodais, būdais, reikalingais darbui su mokiniais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių. Šiuolaikiniam pedagogui rekomenduojama susipažinti su naujausiais metodais ir taikyti juos ugdymo procese, nuolat tobulinti savo kvalifikaciją.

5 ĮTRAUKIOSIOS KLASĖS PRIVALUMAI

1. Mokymosi medžiagos individualizavimas, pritaikymas
2. Pagalbinių mokymosi strategijų įgyvendinimas
3. Žinių spragų mažinimas
4. Efektyvus resursų naudojimas
5. Tikėjimas kiekvienu mokiniu

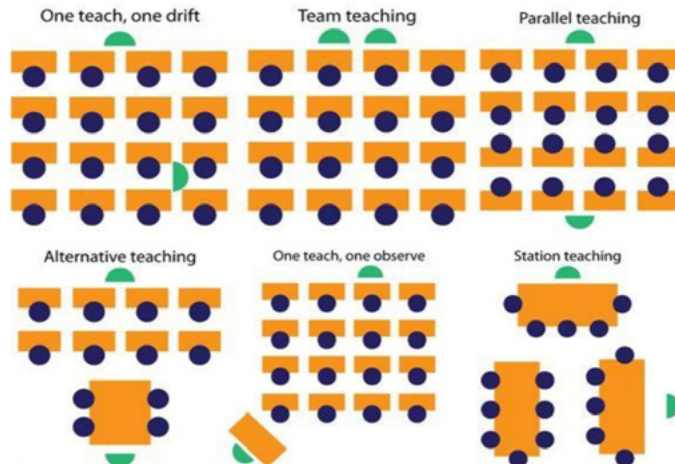
Įtraukiosios klasės valdymo modeliai

Vienas moko – vienas stebi (one teach, one drift). Vienas mokytojas nurodo instrukcijas, kai tuo tarpu kitas renka duomenis, kuriuos reikia peržiūrėti, įvertinti po pamokos.

Vienas moko – kitas padeda (one teach, one observe). Vienas mokytojas nurodo, paveda instrukcijas, kai kitas vaikšto po klasę, teikia pagalbą mokiniams, kuriems to reikia.

Moko paraleliai (parallel teaching). Abu mokytojai moko to paties dalyko/turinio, bet klasė turi būti padalinta. Tai leidžia diferencijuoti. Mokytojai turėtų keisti grupes, su kuriomis dirba.

Mokymas komandoje (team teaching). Abu mokytojai dalijasi tuo pačiu turiniu/informacija vienu metu su visa grupe. Tai yra sudėtingiausias ir daugiausiai planavimo reikalaujantis stilius.

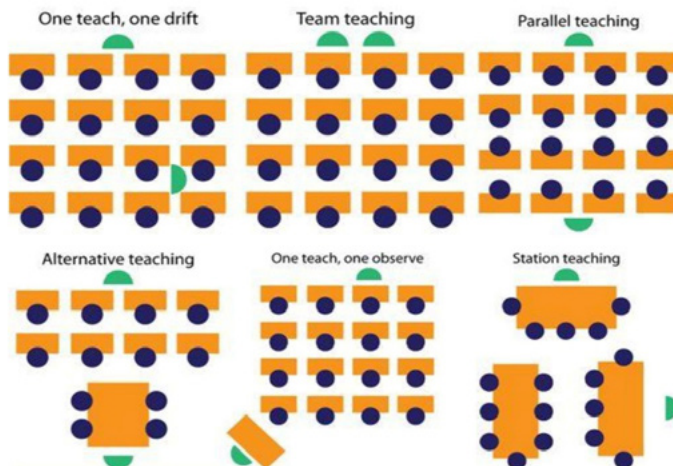

Mokymasis stotelėse (station teaching).

Skirtingose dviejose stotelėse abu mokytojai pasidalija mokomąją medžiagą, aptaria turinį, susiskirsto mokinius, su kuriais praleidžia tam numatytą laiką. Trečioji stotelė gali būti paruošta savarankiškam darbui atlikti.

Alternatyvus (pakaitinis) mokymas (alternative teaching). Vienas mokytojas pristato instrukcijas visai klasei, kai tuo metu kitas dirba su maža mokinių, kuriems reikia pakartoti, įtvirtinti išmokus dalykus, grupe.

Kad pasiektų efektyviausių rezultatų, mokytojai turi teikti pagalbą ne vienam konkrečiam mokiniui, o visai klasei ir bendradarbiauti tarpusavyje.

Įtraukusis mokymas ir komandinis darbas suteikia galimybę mokiniams su specialiaisiais ugdymosi poreikiais būti mokomiems kaip visiems klasės mokiniams.

Visi reiškia visi.

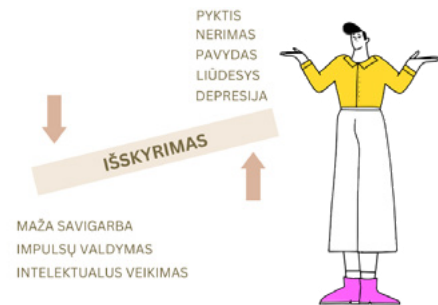

Siektini įtraukiojo ugdymo rezultatai

Įgūdžiai. Svarbu, kad kiekvienas mokinys turėtų galimybę pademonstruoti tiek akademinis, tiek socialinius įgūdžius, taip užtikrindamas savo asmeninį indėlį grupėje.

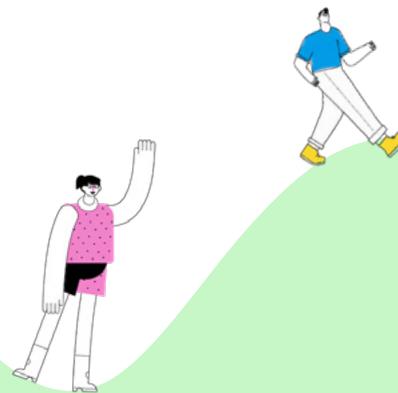
Narystė. Narystė tai ne tik buvimas ten, bet ir priklausymo grupei jausmas, įrodantis, kad mūsų indėlis yra vertingas ir reikšmingas grupei. Tai yra mūsų įgūdžių tobulinimas, galimybių supratimas ir tobulėjimas kaip asmenybei.

Kognityvinės ir emocinės atskirties pasekmės gali pasireikšti **mažėjančia savigarpa**, impulsų valdymu, intelektualiu veikimu bei **didėjančiu pykčiu**, nerimu, pavydu, liūdesiu, atsirandančia depresija.

- Stereotipai gali būti apibrėžti kaip supaprastintos tam tikros žmonių grupės mintys ir psichiniai apibendrinimai, kai darome prielaidą, kad visi tos grupės individai turi tas pačias savybes.
- Prietarai yra stereotipai ir emocijos. Jie taip pat gali būti teigiami arba neigiami, tačiau dažnai šį žodį vartojame norėdami apibūdinti stiprias neigiamas emocijas tam tikrai žmonių grupei.
- Diskriminacija yra išankstinis nusistatymas (stereotipai ir emocijos), vedantis į veiksmą. Kai turime neigiamų stereotipų apie kokią nors grupę ir jaučiame neigiamas emocijas, tada, jei turėsime galią/valdžią, labai tikėtina, kad tą žmonių grupę diskriminuosime įvairiais būdais.

Kaip sukurti narystę?

- Pašalinant fizines kliūtis, kurios trukdo dialogui. Sukuriant įtraukią aplinką.
- Skatinant abipusį supratimą, toleranciją ir pagarbą.
- Sudarant sąlygas bendrai mokinių veiklai. Bendra veikla tarp negalią turinčių ir neturinčių mokinių. Abipusė tolerancija ir pagarba.
- Visiems pritaikant aplinką, veiklas.
- Dirbant „santykių“ lygmenyje.

Santykiai. Asmeninė sąveika: turime mokyti savo mokinius būti paslaugius, draugiškus ir atsargius.

[Youtube nuoroda. Kas yra empatija ir kuo ji skiriasi nuo simpatijos/ užuojautos? Anglų kalba](#)

[Youtube nuoroda. Kaip atrodo empatija? Anglų kalba](#)

*Įtraukiojo
ugdymo
įgyvendinimo
praktikos*

Igyvendindami įtraukųjį ugdymą, mokytojai gali susidurti su sunkumais

Nepakankama tėvų parama

Organizuojant ugdymo procesą, mokytojai kartais jaučia nepakankamą vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, tėvų įsitraukimą į ugdymo įgyvendinimą ir pagalbos teikimą – mokytojai išreiškia poreikį tam tikras praktikas perkelti į namus, tačiau tėvai ne visuomet nori ar gali tai įgyvendinti. Taip pat mokytojai dažnai susiduria su įprastos raidos vaikų tėvų neigiamu požiūriu į sunkumų turintį vaiką bei papildomo mokytojo dėmesio jam skyrimą.

Nepakankamas veiklos įvertinimas

Organizuodami įtraukųjį ugdymą mokytojai skiria papildomą laiką savo kompetencijų tobulinimui, inovatyvių mokymo metodų paieškai, papildomos medžiagos kūrimui ir užduočių pritaikymui, tačiau nesulaukia pakankamo įvertinimo iš kolegų, administracijos atstovų,

Biurokratinės kliūtys

Mokytojai dažnai yra „išsprauti į rėmus“, spaudžiami būtinai įgyvendinti bendrąsias programas, užpildyti įvairiausių biurokratinius dokumentus ir galiausiai neturi pakankamai laiko būti kūrybiški, lankstūs.

Planavimo iššūkiai

Tam, kad įtrauktis veiktų, labai svarbus yra tinkamas laiko ir veiklos planavimas, tačiau dirbant su vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių, ne visuomet pavyksta laikytis plano ir reikalingi papildomi laiko ištekliai kuriant naują planą.

Darbas su kitais mokytojais

Kolegialus darbas ir bendradarbiavimas gali kelti nemenkų iššūkių, ypač tada, kai nesutampa mokytojų vertybės ar mokytojai skirtingai vertina situacijas, turi skirtingus tikslus vaiko atžvilgiu.

Problemų sprendimas remiantis duomenimis

Tam, kad būtų galima įvertinti ugdymo proceso kokybę ir pagalbos teikimo poveikį, labai svarbūs yra įvairūs duomenys apie vaiką (akademinių dalykų vertinimai, elgesio stebėjimo duomenys ir pan.), tačiau tai reikalauja ne tik papildomo laiko, bet ir kompetencijų. Nerenkant ir neanalizuojant duomenų, nėra galimybės pamatuoti pokyčių.

Nepaisant kylančių sunkumų, toliau pateikiamos praktikos gali padėti patobulinti įtraukiojo ugdymo organizavimą.

Sutelkite dėmesį į rezultatus

Susidūrusios su įtraukiojo ugdymo organizavimo sunkumais, mokyklų bendruomenės dažnai imasi įvairiausių priemonių, tokių kaip švietimo pagalbos specialistų, dirbančių su vaiku, skaičiaus didinimas, mokytojų padėjėjų skyrimas, papildomas mokymo laikas ir pan., tai reikalauja ir papildomų finansinių šaltinių. Jeigu papildomas žmonių ir kitų resursų skyrimas neužtikrina siekiamų rezultatų, svarbu peržiūrėti ir pakeisti pagalbos teikimo planą.

Būkite tikri, kad visi mokiniai gali skaityti

Skaitymas yra vienas svarbiausių akademinų įgūdžių mokykloje. Jeigu skaitymo įgūdžiai nepakankami, sunkumų vaikams kyla ne tik mokantis kalbų, bet ir per matematikos, gamtos ir kitų dalykų pamokas. Nepakankami skaitymo įgūdžiai gali sukelti ir elgesio sunkumų, todėl svarbu daugiau dėmesio skirti šio įgūdžio ugdymui. Jeigu mokinys dėl savo specialiųjų poreikių negali skaityti, turime užtikrinti jam reikiamą papildomą pagalbą (pvz., bendraamžių, mokytojo padėjėjo pagalba perskaitant tekstinę užduotį, įgarsinant tekstą ar pan.).

Svarbiausia – efektyvus mokymasis kartu

Tarptautinė praktika rodo, kad aukštesni bendrojo ugdymo mokinių rezultatai tiesiogiai koreliuoja su aukštesniais mokinių su negalia mokymosi rezultatais. Ir nors dažna praktika yra pagrindinių akademinių dalykų vaikus, turinčius negalių, mokyti atskirai nuo visos klasės, tai gali daryti neigiamą įtaką vaikų mokymuisi, nes sunkumų turintiems mokiniams efektyviausias mokymasis yra tada, kai jų bendrojo ugdymo mokytojas prisiima atsakomybę už jų mokymąsi ir mokiniai turi galimybę pilnai dalyvauti ugdymo procese kartu su bendraamžiais.

Suteikite galimybę pedagogams išnaudoti savo stipriąsias puses

Švietimo bendruomenėse dažnai galima sutikti labai skirtingų žmonių su įvairiomis domėjimosi sritimis ir pan. Tikėtis, kad kiekvienas mokytojas puikiai išmanys skirtingų negalių ypatumus ar vienas iš švietimo pagalbos specialistų gebės išspręsti visus sunkumus, nereikėtų, tačiau svarbu yra tinkamai komunikuoti ir bendradarbiauti, kad mokyklos bendruomenėje būtų galima pastebėti skirtingų darbuotojų stipriąsias puses ir jomis remtis, dalijantis gerąja patirtimi ir dirbant kolegialiai.

Kiekvieną dieną skirkite papildomą mokymosi laiką mokiniams, kuriems kyla sunkumų

Mokiniams, kuriems sunku pasiekti bendrą klasės lygį, dažnai reikia daugiau laiko mokymuisi, kad galėtų pasivyti ir neatsilikti nuo savo bendraamžių. Tiek pradiniam, tiek viduriniame ugdyme šis papildomas laikas gali būti naudojamas iš anksto mokant numatomą temą, pakartojant dienos pamoką, mokant reikalingų pagrindinių įgūdžių. Deja, dirbant su vaikais, kuriems kyla mokymosi sunkumų, dažniausia praktika yra skirti tam mokiniui daugiau suaugusiųjų (pvz., mokytojo padėjėjas, antrasis mokytojas, švietimo pagalbos specialistai), bet ne papildomo laiko mokymui, turinčiam teigiamos įtakos mokinių pasiekimams.

Daugiau dėmesio skirkite socialinių įgūdžių ir elgesio mokymui

Dirbant su mokiniais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių, svarbu nepamiršti, kad be akademinų pasiekimų ne mažiau aktualus yra ir mokinių pozityvios emocinės savijautos užtikrinimas, taip pat socialinių įgūdžių bei tinkamo elgesio mokymas. Į šių įgūdžių ugdymą privalo įsitraukti visi mokyklos bendruomenės nariai, ypač švietimo pagalbos specialistai, mokytojų padėjėjai.

Užtikrinkite, kad mokiniams pagalbą teiktų pasiruošęs ir profesionalus mokyklos personalas

Organizuojant įtraukujį ugdymą ir mokyklos bendruomenei susiduriant su įvairių specialiųjų ugdymosi poreikių grupių mokiniais, ypatingai svarbi ne tik mokyklos bendruomenės narių aukšta profesinė kompetencija, bet ir pozityvus požiūris į kiekvieną vaiką. Ugdant skirtingus vaikus, mokytojams ir kitiems bendruomenės nariams labai svarbu nuolat tobulinti savo kvalifikaciją, gilinti supratimą apie skirtingų negalių ypatumus, domėtis naujais pagalbos būdais.

Mokytojų padėjėjų dėmesį sutelkite į vaiko sveikatos, saugumo ir elgesio poreikius

Mokytojų padėjėjams vis daugiau suteikiama atsakomybės dėl specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų akademinio mokymosi. Nepaisant šių pastangų, reikia nepamiršti, kad mokytojas yra atsakingas už vaiko mokymą, o mokytojo padėjėjas gali tapti puikiu įrankiu siekiant užtikrinti mokinio sveikatą ir saugumą.

Pasitelkite išorės pagalbą dirbdami su vaikais, turinčiais didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių

Mokyklos bendruomenei, susidūrus su sunkumais ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, svarbu nebijoti kreiptis pagalbos į išorės ekspertus – tai gali būti rajono ar nacionalinio lygmens pagalbos institucijos. Dažniausiai vaikai, turintys negalių, lanko įvairias papildomas terapijas ar specialistų užsiėmimus, todėl, esant poreikiui, kreipimasis į privačius išorės ekspertus gali padėti mokytojams geriau suprasti savo ugdytinį ar tinkamiau parinkti ugdymosi tikslus, mokymosi priemones.

Tinkamai valdykite laiką

Savo veiklos valdymo nuoseklus fiksavimas gali padėti suprasti, kiek iš tikrųjų laiko mokyklos bendruomenės nariai skiria tam tikrų funkcijų ir užduočių atlikimui – dalyvavimui susirinkimuose, dokumentų pildymui, pasiruošimui pamokoms, papildomam mokymo laikui ir pan. Tokios suvestinės padėtų mokyklų administracijos atstovams pergaltoti darbo organizavimo principus, nurodant efektyvias veiklos ir funkcijų pasiskirstymo proporcijas laike, kad būtų galima pasiekti kuo efektyvesnio ir kokybiškesnio mokymosi proceso visiems vaikams.

Negalima teigti, kad šių praktikų įgyvendinimas yra greitas ir lengvas, nes tai procesas, kuris iš esmės keičia mokyklos kultūrą ir darbo organizavimo principus bei yra vertas šių pastangų gerinant mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, jų šeimų gyvenimą.

Išorės pagalba

Konsultuoja vaikus, jų tėvus/globėjus ir mokytojus:

Sutrikusios raidos vaikų konsultavimo skyrius www.srvks.lt

Sutrikusios regos vaikų konsultavimo skyrius www.lasuc.lt

*Universalus
dizainas
mokymuisi*

Universalaus dizaino sąvoką pirmiausia visi suprantame kaip aplinkos pritaikymą individualius poreikius turintiems žmonėms, tačiau tai nėra visiškai tikslus apibrėžimas.

Universalus dizainas – tai aplinkos, daiktų, programų ir paslaugų dizainas, kuris suteikia vienodą galimybę tuo pačiu daiktu, programa, paslauga naudotis visiems vartotojams, neišskiriant jų pagal galimybes.

Universalus dizainas ugdyme (mokyje, švietime) – vienas iš įtraukiojo ugdymo metodų, kuriuo sukuriamas būdas patirti individualią sėkmę (atsisakant vidutinio mokinio principo ir pripažįstant kiekvieno besimokančiojo išskirtinumą).

Pagrindinis universalaus dizaino ugdymui principas yra įgalinti mokinį. Žodis „universalus“ yra ne apie tai, kaip rasti vieną būdą mokyti visus mokinius, bet tai reiškia galimybę pritaikyti prie kiekvieno mokinio stiprybių ir poreikių. Daugialypės informacijos pateikimas ir alternatyvios išraiškos bei įsitraukimo priemonės yra pagrindiniai universalaus dizaino ugdymui komponentai. Informaciją pateikti reikėtų įvairiais būdais: naudoti grafiką, animaciją, diagramas, muzikos garsus, aplinkos garsus, kvapus ir t.t. Susiekite tai, ko mokote, su tuo, ką mokiniai daro kasdien, kas jiems patinka ir kuo domisi, mokinys pasiekęs sėkmę norės veiklą pakartoti.

Galima naudoti įvairius bendravimo ar bendradarbiavimo metodus ar žaidimus pvz., „Jigsaw“ metodas. Naudojant šį metodą kiekvienas mokinys jaučiasi svarbus komandos narys, nes turi savo užduotį, daug diskutuoja. Darbas grupėje su kitais bendraamžiais skatina dalyvavimą, atsakomybę ir savigarbą.

[Youtube nuoroda. Jigsaw metodas ir kaip jį pritaikyti klasėje. Anglų kalba](#)

Dar vienas įdomus pratimas, verčiantis apmąstyti grupinio darbo privalumus – šaradų pratimas apie žąsis. Ko galime pasimokyti iš žąsų apie vadovavimą ir komandinį darbą? Suskirstoma į grupes, kiekviena grupė gauna lapelį su užrašytu sakiniu, kurio negalima garsiai ištarti žodžiu, situaciją reikia suvaidinti, nupiešti, o kiti turi atspėti. Šį pratimą galima panaudoti kalbant apie vadovavimą, komandinį darbą.

5 dalykai, kurių žąsys gali mus išmokyti apie komandinį darbą:

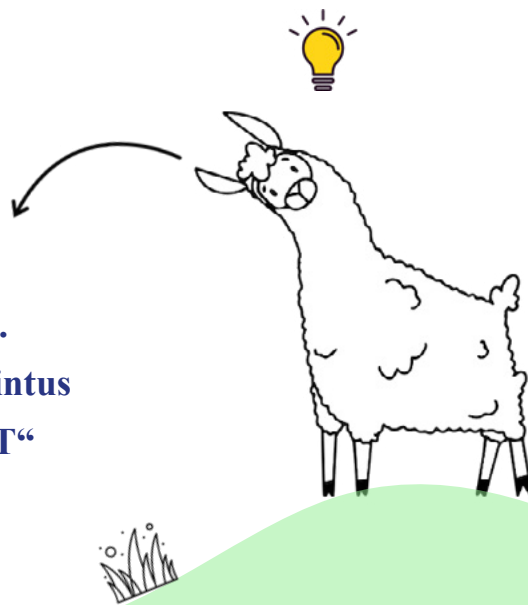
1. Paprasčiau skristi (dirbti) kartu.
2. Jei esate už V formos (komandos) ribų, bus sunkiau.
3. Vadovavimas gali būti dinamiškas ir besisukantis.
4. Bendravimas yra labai svarbus.
5. Abipusė pagalba yra labai naudinga.

Universalaus dizaino ugdyme principai padeda užtikrinti geresnį mokymo prieinamumą ne tik specialiųjų ugdymosi poreikių vaikams, bet ir visiems vaikams, atsižvelgiant į jų individualias galias.

- Visų mokinių skirtubių pripažinimas.
- Lygiateisiškumo visų mokinių atžvilgiu puoselėjimas.
- Sąlygų visaverčiam dalyvavimui sudarymas.
- Vienodų mokinių teisių užtikrinimas.
- Bendruomenės santykių kūrimas.

**Mokytojui labai svarbu tiksliai susiplanuoti pamoką.
Rekomenduojame atsižvelgti į visus aukščiau išvardintus principus ir išsikelti pamokos tikslą taikant „SMART“ metodą.**

S – konkretus (specifinis) (Specific Goal)

Konkretus tikslas. Jau planuodamas, turi tiksliai žinoti, ką nori nuveikti, rezultatas turėtų būti aiškiai apibrėžtas pagal principą „vienas tikslas – vienas rezultatas“.

M – išmatuojamas (Measurable)

Aiškūs galutinio rezultato vertinimo kriterijai. Kodėl tai svarbu? Be aiškių ir konkrečių rodiklių negalėsite nustatyti (jei norite pamatuoti), ar tikslas pasiektas (Pvz.: „Išmoksiu 10 naujų anglų k. žodžių“...).

A – pasiekiamas (Achievable)

Tikslas pasiekiamas atsižvelgiant į visus apribojimus: laiką, investicijas, žinias ir įgūdžius, žmones... Tiesą sakant, šis kriterijus nėra toks paprastas. Klausiamo savęs, ar galiu tai įgyvendinti? (Pvz., anglų k. žodžių mokymuisi galiu skirti laiko du kartus per savaitę...).

R – realus (svarbus, aktualus) (Realistic)

Tikslas svarbus, aktualus ir realus – man tikrai to reikia, nes... Aš tikrai tai galiu, nes... Laukiamas rezultatas turi mums teikti naudą („Galėsiu anglų kalba susikalbėti su kolegomis iš kitų šalių...“).

T – apribotas laike (ribotas laikas) (Time)

Tikslas turi fiksuotą laiko tarpą. Laiko rėmai leidžia mums kontroliuoti visą procesą ir tikrai suprasti, kad tikslas pasiektas (užduotis atlikta).

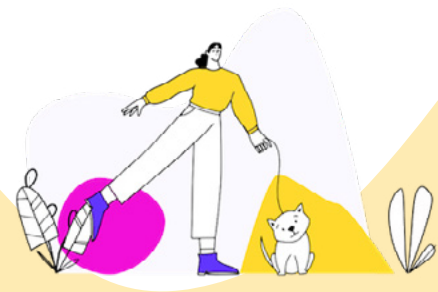
*Bendraamžių
mokymasis
kartu*

Bendraamžių mokymasis ir įtraukusis ugdymas yra dvi svarbios švietimo sąvokos

Mokymasis iš bendraamžių – tai mokymosi forma, kurios metu mokiniai veikdami kartu įgyja žinių ir įgūdžių. Tai bendradarbiavimo procesas, skatinantis mokinius dalintis idėjomis ir patirtimi vieni su kitais. Mokymasis iš bendraamžių yra naudinga įtraukiojo ugdymo skatinimo priemonė, nes dirbdami kartu mokiniai mokosi vieni iš kitų ir susipažįsta su skirtingais požiūriais. Mokymasis kartu taip pat skatina prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi, idėjas ir sprendimus. Pripažindami ir vertindami visų mokinių įvairovę, mokiniai sukuria pagarbią ir saugią aplinką, kurioje visi yra laukiami ir įtraukiami į mokymosi procesą.

Bendraamžių mokymosi kartu būdai:

- Vienpusis bendraamžių mokymasis.
- Dvipusis arba abipusis bendraamžių mokymasis.
- Bendraamžių mokymasis klasėje.
- Skirtingo amžiaus mokinių mokymasis kartu.

Vienpusis bendraamžių mokymasis – kai mokytojo vaidmenį atlieka vienas mokinys

Toks mokymosi būdas suteikia galimybę mokytis tik *mokytojo* vaidmenį perėmusiam bendraamžiui, o mokinys, turintis tam tikrą negalią, lieka pasyvus. Šis metodas naudingas mokant mokinius, turinčius tokius sunkius sutrikimus kaip autizmas, regėjimo sutrikimas ar cerebrinis paralyžius. Šio metodo privalumas yra tai, kad *mokytojas* ir mokiniai puikiai suvoks savo vaidmenis visame mokymo ir mokymosi procese.

Dvipusis arba abipusis bendraamžių mokymasis – kai mokytojo ir mokinio vaidmenys atliekami pasikeičiant porose

Tai mokymo būdas, kai neįgalus mokinys skiriamas dirbti kartu su negalios neturinčiu mokinium ir jie abu turi galimybę mokytis ir mokyti. Šis mokymo būdas yra naudingesnis vaikams su vidutine negalia. Pagrindinis šio mokymo privalumas yra tai, kad kiekvienas asmuo turi galimybę vienu metu atlikti *mokytojo* ir *mokinio* vaidmenį.

Bendraamžių mokymasis klasėje – kai mokytojo vaidmenį atlieka visi mokiniai

Šis mokymo būdas apima visos klasės sugrupavimą poromis, o bendraamžiai moko vieni kitus ragindami, taisydami klaidas ir padėdami vieni kitiems. Pagrindinis šio mokymo privalumas yra tai, kad nė vienas mokinys nėra išskirtinis ir visi gali dalyvauti veikloje nepaisydami negalių.

Skirtingo amžiaus mokinių mokymasis kartu – kai mokytojo vaidmenį atlieka vyresnio amžiaus arba aukštesnio gebėjimų lygio mokinys

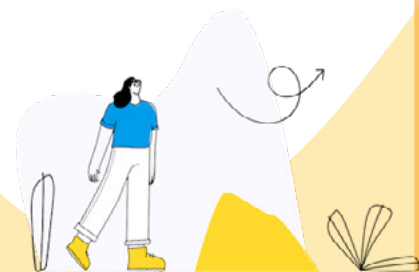
Mokymosi būdas, kai skirtingų amžiaus grupių ir gebėjimų lygių vaikai skiriami dirbti poromis, kad galėtų atlikti tam tikrą užduotį. Vyresnieji arba aukštesnį gebėjimų lygį turintys mokiniai atlieka *mokytojo* vaidmenį. Šis mokymosi būdas taip pat puiki priemonė pagerinti tarpusavio bendravimo įgūdžius.

Bendraamžių mokymosi kartu privalumai:

- Socialinių ir bendravimo įgūdžių ugdymas.
- Problemų sprendimas ir kritinis mąstymas.
- Skirtingi požiūriai ir bendradarbiavimas. Komandinio darbo įgūdžiai.
- Didėja mokinių kūrybiškumas ir aktyvus dalyvavimas.
- Skatina mokinius prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi.
- Kai mokiniai mokosi kartu, mokytojai gali daugiau dėmesio skirti patarimų ir paramos teikimui.

Bendraamžių mokymosi kartu trūkumai:

- Labiau pažengę mokiniai gali dominuoti veikloje.
- Pamokos ir laiko vadyba gali būti iššūkis.
- Tai gali būti nepriimtina visiems mokiniams.
- Gali būti sunku pasiekti pamokos tikslą.

[Youtube nuoroda. Įkvepianti Rubės mokymosi kartu su bendraamžiais istorija. Anglų kalba](#)

[Youtube nuoroda. Kaip mokyti specialių ugdymosi poreikių \(ir ne tik\) vaikus. Anglų kalba](#)

[Youtube nuoroda. Įtrauktis ir ugdymas. Anglų kalba](#)

„Jei vaikas negali mokytis
taip, kaip mes mokome,
galbūt turėtume mokyti taip,
kaip jis geba mokytis“

Ignacio Nacho Estrada

*IKT
panaudojimo
galimybės
universalaus
dizaino
pamokoje*

Kaip ugdymo(si) turinį paversti vienodai prieinamu visiems?

Vienas universaliausių būdų tai pasiekti yra IKT (informacinių ir komunikacinių technologijų) priemonių panaudojimas.

IKT ne tik įgalina kūrybiškai pažvelgti į ugdymo(si) procesą, tačiau gali tapti puikia pagalba atliepiant skirtingų vaikų skirtingus poreikius bei galimybes. Tai gali virsti kompensacinėmis negalios priemonėmis (dirbtinis intelektas atpažįsta kalbančiojo žodžius ir paverčia juos tekstu arba telefono kamera atstoja didintuvą, reikalingą silpnaregiui), ugdymo turinys tampa suprantamesnis ir prieinamesnis (mokiniai gali pamatyti, ką girdėjo, ar išgirsti, ką matė) bei patrauklesnis (užduoties suvokimas taps efektyvesnis, jeigu ji bus pateikta tarsi kompiuterinis žaidimas ar programėlė).

Internete gausu įvairių edukacinių žaidimų ir programėlių bei mokymesi lengvai pritaikomų platformų. Pristatome keletą jų ir tikimės, kad jos taps puikios pagalbininkės Jūsų pamokoje.

Google arba Microsoft įrankiai

Google ir Microsoft Formos – leidžia kurti apklausas, klausimynus ir testus, o Microsoft Forms turi ir klausimų įgarsinimo galimybę.

[Mokymai mokyklų atstovams: praktinis „Microsoft Forms“ taikymas. Nuoroda į NŠA youtube kanalą.](#)

Google Diske – galima talpinti užduotis, mokinių darbus, kartu redaguoti dokumentą ar stebėti mokinio darbą esamuoju laiku.

QR kodai ir Padlet

QR kodai – lengvai sugeneruojami ir gali pasitarnauti kaip interaktyvi užduoties detalė, kai nuskenuojamas kodas nukreipia į vaizdo įrašą ar internetinį puslapį, reikalingą užduoties atlikimui. Taip pat tai puikus būdas tą pačią informaciją pateikti alternatyviu būdu ir taip suteikti mokiniams galimybę rinktis jiems tinkamiausią būdą susipažinti su mokomąja medžiaga.

[Spauskite čia ir galėsite nemokamai susikurti QR kodą.](#)

Padlet – internetinė aplinka arba programėlė. Ji veikia tuščio popieriaus lapo principu, čia gali būti pateikta svarbi bei naudinga informacija arba ją galima išnaudoti projektinei, kūrybinei veiklai. Programėlėje prisiregistravę dalyviai gali kelti nuotraukas, vaizdo įrašus ar tiesiog rašyti. Tai gali tapti puikia pamokos ar visos klasės virtualia lenta, kuri būtų visuomet, visur ir visiems pasiekama.

[Youtube nuoroda, kaip naudotis Padlet programėle. Lietuvių kalba.](#)

Flipgrid ir LearningApps

Flipgrid – internetinė aplinka arba programėlė. Čia talpinami vaizdo įrašų tinkleliai. Pagrindinė komunikacija vyksta garso arba vaizdo įrašais, tačiau gali būti pateikiama alternatyva raštu. Mokytojas pateikia klausimus, reikalingus pamokos temai gilinti arba vystyti diskusijai, o mokiniai atsako į tuos klausimus nusifilmuodami arba įrašydami savo balsą.

[Youtube nuoroda, kaip naudotis Flipgrid programėle mokytojui. Anglų kalba.](#)

LearningApps įrankis – skirtas kurti įvairias interaktyvias užduotis, kurios gali būti kaip alternatyvus būdas pateikti mokomajai medžiagai, papildomas darbas ar dalis kitos užduoties. *LearningApps* galima pasirinkti užduoties šablona, jį pritaikyti reikalingai temai ir pasidalinti su mokiniais. Šiame įrankyje taip pat gausu jau paruoštų užduočių, kurias galima iš karto naudoti arba jas prisitaikyti. Taip pat užduotis galima pateikti raštu, vaizdu arba garso įrašu.

[Youtube nuoroda, kaip naudotis LearningApps įrankiu. Lietuvių kalba.](#)

Kahoot!

Kahoot! internetinė aplinka arba programėlė – viktorinos žaidimo principu paremta mokymo(si) platforma, kurioje galima pateikti klausimus raštu, vaizdu arba garso įrašu. Klausimai turi atsakymų variantus, o atsakymų statistiką galima analizuoti kartu su mokiniais. Ši aplinka ne tik smagus įrankis patikrinti žinias, tačiau padeda atlikti ir mokinių įsivertinimą pamokos pabaigoje.

[Youtube nuoroda, kaip naudotis Kahoot! programėle. Lietuvių kalba.](#)

[Youtube nuoroda. Italijos geroji patirtis, kaip mokinys, turintis labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, dalyvauja ugdyme naudodamasis planšetiniu kompiuteriu. Anglų kalba](#)

Mes jums pateikėme tik keletą naudingų programėlių, kurias naudojame savo užsiėmimų ir pamokų metu!

*Gabūs
vaikai*

Gabūs vaikai pasižymi aukštais akademiniais pasiekimais vienoje ar keliuose srityse ir neretai viršija tėvų lūkesčius arba „peršoka“ mokyklos mokymo programą konkrečiose srityse. (Hutchinson, 2014)

Kaip pažinti gabų vaiką?

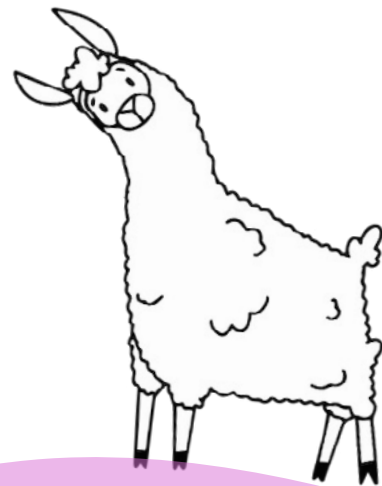
Gabūs vaikai yra labai greitai besimokantys, turi puikią atmintį. Jie ne pagal savo amžių turi neįprastai didelį žodyną ir vartoja sudėtingas sakinių struktūras. Jiems būdingas metaforų, abstrakčių idėjų suvokimas. Tokie vaikai mėgsta spręsti problemas, ypač su skaičiais ir galvosūkiomis. Ikimokyklinio amžiaus vaikams dažnai pasireiškia savamokslis skaitymo ir rašymo įgūdžių įgijimas.

Specifinis gabių vaikų bruožas – jautrumas, jiems būdingi gilūs ir intensyvūs jausmai. Gabių vaikų mąstymas abstraktus, sudėtingas, logiškas ir įžvalgas. Toks vaikas – svajotojas, susirūpinęs ir paskendęs savo mintyse. Svarbu paminėti, jog per itin trumpą laiką ir nededant didelių pastangų gabūs vaikai geba išmokti pagrindinius įgūdžius.

Dar vienas svarbus gabių vaikų bruožas – perfekcionizmas, pasireiškiantis noru daryti viską tinkamai, įtikti aplinkiniams, jautriai išgyvenant nesėkmes. Tokie vaikai užduoda tyrinėjančius klausimus, jų pomėgių spektras platus, pasireiškia ypatingas dėmesys vienoje srityje. Neretai jie reiškia susirūpinimą socialinėmis ir politinėmis problemomis bei neteisybėmis. Jau ankstyvame amžiuje gabiems vaikams būdingas idealizmas ir teisingumo jausmas. Šių vaikų yra labai išvystytas smalsumas, pomėgis eksperimentuoti, daryti dalykus kitaip, bandyti. Ryški vaizduotė ir įsivaizduojami žaidimo draugai ikimokykliniame amžiuje.

Mitai apie gabius vaikus

- ✗ Gabiems vaikams pagalbos nereikia, jie puikiai susitvarko patys;
- ✗ Gabūs vaikai yra apdovanoti;
- ✗ Gabių vaikų nereikia skatinti ir apdovanoti;
- ✗ Gabius vaikus lengva auginti, jie laukiami visose mokyklose;
- ✗ Gabūs vaikai privalo lenkti kitus vaikus visose srityse;
- ✗ Gabūs vaikai visada nori mokytis.

**G. T. Betts
M. Neihart**

6 gabių vaikų tipai

- 1.** „Sėkmės lydimas“ gabaus vaiko tipas
- 2.** „Iššūkį keliančio“ (sunkaus) gabaus vaiko tipas
- 3.** „Slepiančio savo gabumus“ gabaus vaiko tipas
- 4.** „Iškritusiojo iš mokyklos“ gabaus vaiko tipas
- 5.** „Dvigubos etiketės“ (dvejopai išskirtinio) gabaus vaiko tipas
- 6.** „Savarankiško“ gabaus vaiko tipas

„Sėkmės lydimo“ gabaus vaiko tipas

Būdinga: labai geri akademiniai pasiekimai, linkęs į perfekcionizmą; siekia aplinkinių pripažinimo; turi labai daug žinių; trūksta savarankiškumo ir kūrybingumo, išorinė mokymosi motyvacija.

„Iššūkį keliančio“ (sunkaus) gabaus vaiko tipas

Būdinga: pasižymi dideliu kūrybingumu; linkęs konfliktuoti; abejoja autoritetais; nuobodžiauja pamokų metu; yra jautrus; dažna nuotaikų kaita.

„Slepiančio savo gabumus“ gabaus vaiko tipas

Būdinga: neigia ir slepia savo gabumus; jaučiasi nesaugus; atrodo kaip vidutinių gabumų mokinys; mėgaujasi buvimu šalia bendraamžių; dažniau pasireiškia tarp mergaičių; tampa nepasitikintis savimi ir nusivylęs.

„Iškritusiojo iš mokyklos“ gabaus vaiko tipas

Būdinga: atrodo piktas, prislėgtas, liūdnas; sunkiai įsitraukia į mokyklos veiklą; kyla elgesio sunkumų; mokymosi procese dalyvauja nenuosekliai; bendraamžiai linkę teisti; patiria atstūmimo jausmą.

„Dvigubos etiketės“ (dvejopai išskirtinio) gabaus vaiko tipas

Būdinga: turi mokymosi/fizinę/emocinę negalią; reikalingas didelis dėmesys gabumams pasireikšti; linkęs sutelkti dėmesį į silpnąsias puses; patiria stresą, sunkumai kyla emocijų srityje; sunkiai priima kritiką.

„Savarankiško“ gabaus vaiko tipas

Būdinga: labai pasitikintis savimi; turi gerus socialinius įgūdžius; vidinė mokymosi motyvacija; savarankiškas, kūrybingas; teigiamai save vertina; priima kitus.

Sunkumai, su kuriais susiduria gabūs vaikai

Gabūs vaikai patiria įvairių sunkumų. Turėdami daug gabumų ir interesų dažnai jų tinkamai neišnaudoja ir neatskleidžia. Paaugliams labai sunku susitelkti į savo karjeros siekius ir juos įgyvendinti, kyla sunkumų tinkamai pasirinkti tolesnius ateities planus. Mokslui ar studijoms dažnai įsipareigoja per ilgai ir taip žlugdo arba vilkina savo asmeninio gyvenimo planus. Nušivylus kasdieniais ir pasikartojančiais procesais tokius vaikus dažnai aplanko nuobodulys. Nuobodulio vedami gabūs vaikai dažnai praranda ryšį su mokykla ir iškrenta (pasitraukia) iš mokymosi aplinkos.

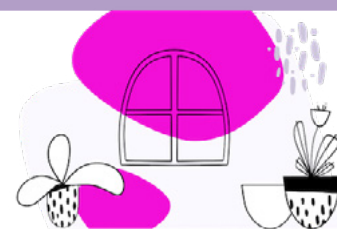
Gabūs vaikai labai stengiasi įsilieti į socialinę struktūrą, kurti ilgalaikius socialinius santykius. Dėl asmenybinių unikalumų gabiems vaikams, ypač vaikystėje, tai padaryti ypatingai sudėtinga. Tokie vaikai išgyvena didesnę emocinę jautrumą, pasireiškia dažna nuotaikų kaita. Jie slopina savo emocijas, jaučia baimę ir nerimą, kaltės jausmą. Neretai gabius vaikus kankina mintys apie mirtį, depresinės nuotaikos.

Gabūs vaikai emociniai ryšiai per stipriai prisiriša prie kitų, demonstruoja empatijos jausmą ir rūpinimąsi kitais. Yra labai jautrūs santykiuose, prisiriša prie gyvūnų. Jiems ypatingai sunku prisitaikyti naujoje aplinkoje, dažnai apima vienatvės jausmas, konfliktai su kitais dėl santykių gilumo, tikrumo. Noras siekti veiklos tobulumo dažnai sukelia savikritiškumą, nepilnavertiškumo jausmą.

Gabių vaikų gebėjimams gerinti taikomi metodai ir būdai

Skaitymas

- Tinkamos literatūros studijavimas pagal vaiko pomėgius.
- Panašių pomėgių mokinių grupių sudarymas skaitymui ir diskusijoms.
- Dalyvavimas mokyklos bibliotekos organizuojamuose renginiuose.

Rašymas

- Rašymo įgūdžių lavinimas plėtojant specializuotas temas.
- Papildomi darbai: straipsnių rašymas, mokyklos laikraštis ir pan.
- Skatinimas piešti ir istorijų savo piešiniams kūrimas.
- Rašto kūrimas pagal muzikos kūrinį, paveikslą ar eilėrašį.
- Laisvas rašymas be gramatinių ar rašybos klaidų taisymo.
- Galimybė pristatyti savo rašto darbus platesnei auditorijai.

Žodinė išraiška

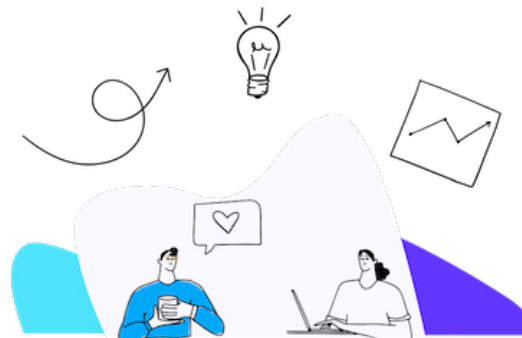
- Organizuoti diskusijas įgūdžiams mokyti.
- Žodinė raiška klasėje.
- Istorijos pateikimo būdai.
- Dalyvavimas dramos būreliuose.
- Skatinti vaikus išreikšti, pasakoti tai, ką skaito.
- Pristatymai konkrečiomis temomis.

Matematika

- Problemų sprendimo įgūdžių ugdymas per problemų iššūkius.
- Logikos uždavinių, reikalaujančių dedukcijos ir samprotavimo įgūdžių, akcentavimas.
- Matematikos taikymas realiame pasaulyje per specializuotus projektus.
- Kompiuterinių programų kūrimas.

Socialiniai įgūdžiai

- Dalyvavimas savanoriškame darbe mokykloje ir bendruomenėje.
- Koordinatoriaus vaidmuo mažose grupėse, socialinėse grupėse, popamokinėse veiklose.
- Darbas komandoje, bendradarbiavimas.
- Alternatyvūs ir įdomūs mokymo programos variantai.

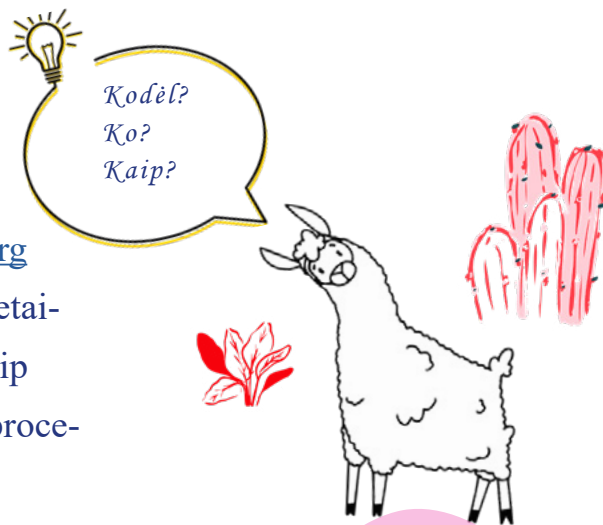
*Universalaus
dizaino
mokymui(si)
gairės pagal
CAST*

Kognityviniu neuromokslu paremtas mokymo(si) procesas

Norint geriau suvokti skirtingus mokinių poreikius ir kaip efektyviau juos patenkinti siekiant sklandaus mokymo(si) proceso ir didesnio mokinių įsitraukimo į jį, verta paanalizuoti kognityvinius žmonių įgūdžius pagal neuroninius smegenų ryšius arba, paprasčiau tariant, aiškinti, kaip žmonės mokosi.

Pateikta informacija paruošta pagal udlguidelines.cast.org universalaus dizaino mokymuisi gaires. Apsilankę jų svetainėje galėsite plačiau susipažinti su šiomis gairėmis ir kaip efektyviausiai jas pritaikyti organizuojant mokymo(si) procesą.

Emociniai smegenų tinklai – KODĖL yra mokoma ir mokomasi? Visų besimokančiųjų įsitraukimo ir motyvacijos mokytis sužadinimo būdai skiriasi.

Svarbiausios gairės

- Asmeninių interesų sužadinimas. Suteikite kuo daugiau pasirinkimo, siekite veiklas su tuo, kas yra aktualu ir prasminga mokiniam, nustatykite aiškia pamokos struktūrą, varijuokite sensorinę stimuliaciją.
- Pastangų ir atkaklumo stiprinimas. Pabrėžkite tikslų ir uždavinių svarbą, varijuokite tarp uždavinių sudėtingumo, iškelkite pažangos ir pastangų svarbą aukščiau įvertinimo, skatinkite bendradarbiavimą, suteikite grįžtamąjį ryšį, kuris skatintų tobulėti.
- Savireguliacijos skatinimas. Padėkite kelti realistiškus asmeninius tikslus, stiprinkite mokinių gebėjimą susidoroti su asmeniniais sunkumais bei skatinkite įsivertinimą ir refleksiją.

AFFECTIVE NETWORKS:
THE **WHY** OF LEARNING

CAST (2018). Universal design for learning guidelines. Wakefield, MA: Author

Pažintiniai smegenų tinklai – KAS yra mokoma ir mokomasi? Visi besimokantieji skiriasi tuo, kaip jie priima ir supranta naują informaciją.

Svarbiausios gairės

- Suvokimo didinimas. Pateikite tą pačią informaciją keliais skirtingais būdais, naudokite alternatyvas perteikdami garsinę bei vaizdinę informaciją.
- Kalbos ir simbolių pateikimas. Paaiškinkite žodyną, simbolius, sintaksę bei struktūrą, siekite tai su mokiniais aktualiais dalykais, leiskite naudoti įvairias priemones, leidžiančias suprasti terminus ir simbolius, suvokite kylančius kalbinius barjerus ir suteikite galimybę informaciją gauti kita kalba ar vaizdine forma, naudokite skirtingas medijas perteikdami informaciją.
- Prasmės suteikimas ir suvokimas. Skatinkite mokinius naudoti savo bazines žinias, pabrėžkite įvairius modelius, esmines savybes, svarbias mintis ir ryšius tarp įvairių išminktų dalykų, skatinkite gautos informacijos apdorojimą, efektyvinkite įgytų žinių perkėlimą į kitus mokymo(si) kontekstus, skirkite laiko apibendrinti.

RECOGNITION NETWORKS:
THE **WHAT** OF LEARNING

CAST (2018). Universal design for learning guidelines. Wakefield, MA: Author

Strateguojantys smegenų tinklai – KAIP yra mokoma ir mokomasi? Visi besimokantieji skiriasi savo galimybėmis mokytis ir kaip jie gali išreikšti tai, ką žino.

Svarbiausios gairės

- Veiklų prieinamumas. Pasiūlykite alternatyvių veiklų atlikimo būdų, suteikite įvairių priemonių bei technologijų naudojimo galimybes.
- Raiškos ir komunikacijos skatinimas. Naudokite skirtingas medijas, IKT ir kitas priemones, atsižvelkite į reikalingą pagalbos kiekį, suteikite galimybę ugdytis reikalingus gebėjimus.
- Planavimas ir planų įgyvendinimas. Padėkite išsikelti tikslus, sekti jų progresą ir pamatuoti įgyvendinimą, skatinkite sudaryti ugdymosi tikslų planus ir jų įgyvendinimo strategijas, padėkite efektyviai sisteminti turimą informaciją, stiprinkite asmeninės pažangos stebėseną.

STRATEGIC NETWORKS:
THE **HOW** OF LEARNING

CAST (2018). Universal design for learning guidelines. Wakefield, MA: Author

*Šeima,
mokykla ir
bendruomenė*

Šeima yra pirmoji žmogaus raidos sistema. Kiekvienas mokinys, pradantis mokyklinį gyvenimą, turi specifinę socialinę, ekonominę, kultūrinę ir išsilavinimo lygį, kurį perima iš savo šeimos, t.y. žinias, vertybes, įsitikinimus, požiūrį, normas ir elgesį. Šeima lemia daugelį raidos elementų ir daro didelę įtaką vaiko raidai. Mokykla augančiam vaikui tampa svarbia gyvenimo dalimi, jungiančia jį su visuomene. Mokykla yra kita bendruomenė, į kurią vaikas patenka po šeimos ir kurioje įgauna tam tikrų elgesio, bendravimo su bendraamžiais ir vyresniais žmonėmis įgūdžių. Ugdydama asmenybę, mokykla pirmiausia turi padėti kiekvienam suprasti save, suvokti savo tapatybę, rasti gyvenimo tikslą. Šio tikslo galima sėkmingai siekti, kuomet sėkmingai gyvuoja mokyklos bendruomenė, aktyviai ir veiksmingai dirba visi bendruomenės nariai. Šeimos dalyvavimas vaikų ugdyme turi didelę įtaką vaikų akademiniam pasiekimams daugelyje sričių, įskaitant geresnius pažymius ir testų/egzaminų rezultatus, geresnius socialinius įgūdžius, tinkamą elgesį ir mokyklos baigimą. Be to, pozityvus bendruomenės narių dalyvavimas mokyklose suteikia papildomos paramos ir įkvėpimo mokiniams ir mokytojams.

Labai svarbu su visais tėvais elgtis kaip lygūs su lygiu

- Apgalvokite geriausią vietą, kur susitikti su tėvais (jauki aplinka, arbata). Galima pakviesiti ir kitus šeimos narius.
- Nekalbėkite apie problemas: vietoj to naudokite terminą patobulinimai!
- Paprašykite tėvų pasidalinti, ką veikia namuose kartu su vaiku. Gal sužinosite svarbios informacijos apie vaiko pomėgius.
- Atvirų durų dienos mokykloje. Tėvų ir mokytojų susitikimai padės tėvams užmegzti ryšį su mokytojais ir apsvarstyti, kaip būtų galima pagerinti ugdymo(si) procesą, aplinką.
- Tobulėjimo susitikimai (mokytojas, mokinys, tėvai) bandyti surasti ir kartu išspręsti problemas.
- Gali tėveliai ateiti mažiesiems mokiniams paskaityti knygą ar papasakoti apie savo profesiją.
- Švęskite įvairias šventes kartu, tai suartina.

Deja, daugelis mokyklų susiduria su problema – tėvų nebendradarbiavimu. Kaip padaryti, kad tėvai mieliau atvyktų į mokyklą ir nuoširdžiai bendradarbiautų?

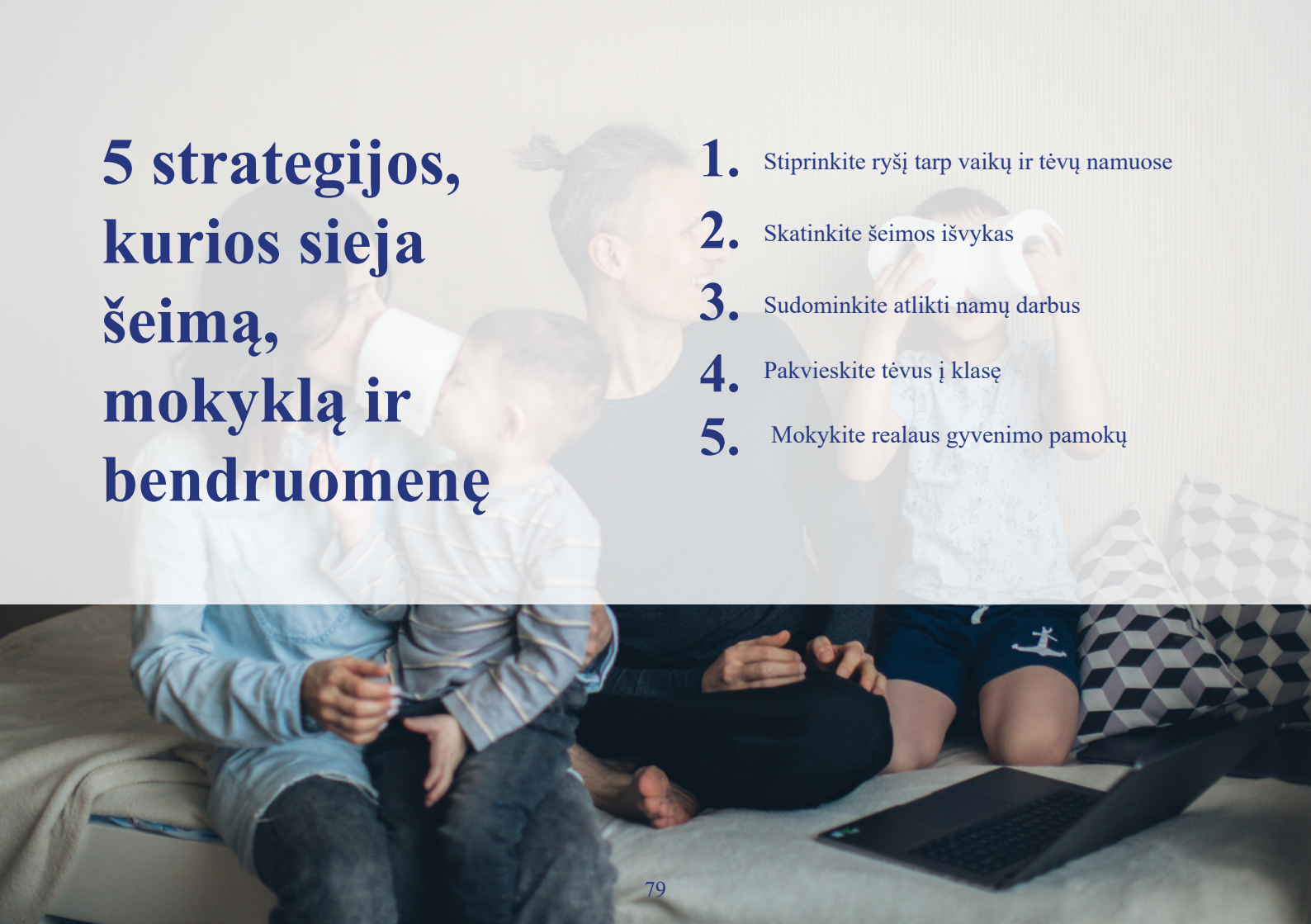
Vienas iš būdų šiuos santykius puoselėti yra bendra veikla, kuri sieja gyvenimą namuose ir mokykloje. Planuodami tokias veiklas, apsvarstykite toliau pateiktus klausimus ir idėjas. Prieš pasiūlydami naują veiklą visų pirma užduokite sau tris klausimus:

1. Kokią naudą ši veikla duos mokiniams?
2. Kokią naudą iš šios veiklos gaus tėvai?
3. Kokią naudą iš šios veiklos gaus mokytojas?

Šie klausimai yra naudingi įsivertinti, ar veiklos pasirinkimas apima visas tris šalis ir kokią naudą atneš kiekvienam dalyviui.

5 strategijos, kurios sieja šeimą, mokyklą ir bendruomenę

1. Stiprinkite ryšį tarp vaikų ir tėvų namuose
2. Skatinkite šeimos išvykas
3. Sudominkite atlikti namų darbus
4. Pakvieskite tėvus į klasę
5. Mokykite realaus gyvenimo pamokų

Stiprinkite ryšį tarp vaikų ir tėvų namuose

Neretai vaikų ir tėvų pokalbiai apsiriboja klausimu: „Kaip šiandien sekėsi mokykloje?“. Suteikite vaikams galimybę išsamiai pasikalbėti su tėvais pasitelkiant interviu metodą. Mokykloje apmokykite vaiką, kaip taikyti šį metodą: kokios galimos temos, kaip parinkti klausimus, kaip juos susirašyti ir pateikti tėvams. Supažindinkite tėvus su šia veikla ir įgalinkite įsitraukti. Skatinkite mokinius klausti tėvų apie tai, ką jie myli ar ko bijo, apie ankstyviausius prisiminimus ar ateities viltis. Tokiu būdu vaikams suteikiama galimybė užmegzti gilesnį ryšį su tėvais, taip pat praktiškai išbandyti interviu, užrašus ir rezultatų užrašymą. Grįžę į mokyklą, vaikai gali pasidalinti rezultatais raštu ar parengti pristatymą. Šis metodas lavina raštingumą ir viešojo kalbėjimo įgūdžius.

Skatinkite šeimos išvykas

Sukurkite savo vietovėje esančių istorinių vietų, bažnyčių ir parkų sąrašą. Beveik kiekviename mieste yra įdomių lankytinų vietų, kurios yra nemokamos ir pasiekiamos visiems. Pasidalinkite šiuo sąrašu su vaikais ir tėvais, kad paskatintumėte šeimos išvyką, kuri taip pat būtų mokymosi patirtis. Galite paprašyti šeimų pasidalinti nuotraukomis arba aprašyti kelio mis eilutėmis apie tai, kas jiems patiko ar nepatiko šioje vietovėje. Nuotraukas ir aprašymus galima pakabinti klasės skelbimų lentoje, kad mokiniai galėtų dalintis įspūdžiais, patirtimi ir mokyti vieni iš kitų.

Sudominkite atlikti namų darbus

Tėvų požiūris ypač svarbus siekiant vaiką sudominti ir paskatinti atlikti namų darbus. Tėvų *namų darbas* galėtų būti pasidalijimas su vaikais patirtimi apie namų darbų svarbą vaiko ugdymui bei ateičiai. Tai galėtų būti savo patirties, kaip strategijos, pavyzdžiai: „pradėk nuo lengviausios temos ar užduoties, tada eik prie sunkesnės“ ir „be abejonės, pastiprinimai, kaip pavyzdžiui: „aš tavo metų būdamas tokios užduoties neišsprėsdavau, o tu kaip šauniai atlikai ir be jokios pagalbos, aš tavimi žaviuosi“.

Skatinkite namų darbų atlikimo įvairovę, užduokite skirtingas užduotis, jas keiskite, pasitelkite informacines technologijas, kuriose gausu informacijos šaltinių. Svarbu, kad namų darbai būtų kuo įvairesni ir mokiniai neprarastų motyvacijos atlikti užduotis. Nurodykite tikslus, kuriuos vaikai pasieks atlikę namų darbus. Tuomet tėvams bus lengviau motyvuoti ir įkvėpti vaikus mokytis. Sukurkite sistemą ypač gabiems vaikams, kuriems norisi iššūkių ir sudėtingesnių temų. Taip pat nepamirškite ir vaikų, kuriems sunkiau sekasi atlikti užduotis, jas pateikite naudodamiesi schemomis, paveikslėliais arba tiesiog užduotis pateikite struktūruotai – išskaidykite žingsniais. Informuokite tėvus, kokias užduotis paskyrėte namų darbams, bet neprašykite namų darbų atlikti už juos, kartu lavinkite ir vaikų savarankiškumą.

Pakvieskite tėvus į klasę

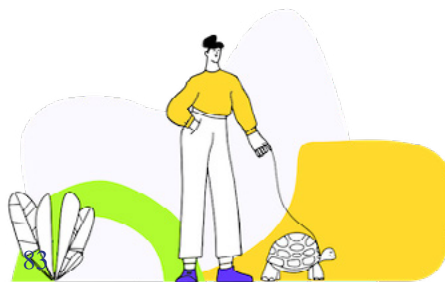
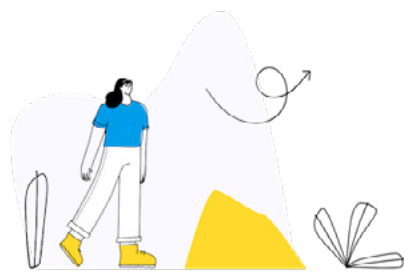
Suteikite tėvams galimybę dalyvauti klasės veikloje, kad jie galėtų pamatyti, kas joje vyksta, ir bendrauti su vaikais bei mokytojais. Yra įvairių būdų, kaip įtraukti tėvus. Klasėje galite sukurti „15 minučių mokytojas“ laiką, kai tėvai moko vaikus įdomių ar naudingų įgūdžių, pavyzdžiui, kaip pasigaminti salotas, prižiūrėti augintinį, lankstyti drabužius, susikalti lesyklėlę ar kitų dalykų. Ši veikla gali sustiprinti mokinių klausymosi įgūdžius ir padėti lengviau įsisąmoninti informaciją. Tėvus taip pat galima pakviesti kaip kviestinius skaitytojus, kurie su klase pasidalintų savo mėgstamiausiomis istorijomis, knygomis.

Mokykite realaus gyvenimo pamokų

Neretai mokiniai klausia: „Kodėl mes to mokomės? Kodėl man reikia tai žinoti?“ Vienas iš būdų, kaip mokymąsi paversti svarbiu – užmegzti ryšį tarp namų ir mokyklos mokant realaus gyvenimo ir mokyklos pamokų dermės. Tokios pamokos pavyzdys – išsiaiškinti, kiek valandų miego, atsižvelgiant į kiekvieno amžių, reikia jūsų klasės vaikams. Pamokykite mokinius, kad pakankamai miegodami galime lengviau sukaupti dėmesį, mokytis ir įsiminti informaciją. O tada namuose mokiniai sudarydami grafikus, diagramas arba rašydami dienoraščius gali stebėti, kiek laiko miega. Jie gali susieti miego svyravimus su patirtimi mokykloje. Gautais rezultatais su tėvais ir mokyklos bendruomene galima pasidalinti įvairiais būdais, pavyzdžiui, atliekant interaktyvų pristatymą.

Šios pateiktos strategijos ir užduotys ne tik užmezga ryšį tarp namų ir mokyklos, bet ir padeda ugdyti bendruomeniškumo jausmą. Kadangi veiksmingas ugdymas reiškia namų ir mokyklos partnerystę, privalome kūrybiškai ją skatinti.

*Spalvotoji
semantika
(ang. Colour-
ful semantic)*

Spalvotoji semantika – tai Alison Bryan sukurtas intervencijos metodas. 1997 m. Bryan aprašė terapiją, kurią ji taikė gydydama penkiameitį Gordoną, turintį sunkumų su sakinių planavimu, žodžių tvarka ir žodžių paieška. Bryan naudojo spalvotus kodus, kad pažymėtų sakinius ir šį metodą pavadino spalvotąja semantika.

Šiuo metodu siekiama padėti vaikams mokytis gramatikos, tačiau jos pagrindas yra žodžių reikšmė (semantika). Tai labai vizualus metodas, kai koduojama naudojant paprastą *Makaton* metodą. „Makaton“ yra unikali kalbų programa, kuri naudoja simbolius, ženklus ir kalbą, kad žmonės galėtų bendrauti. Šis metodas ypač naudingas mokiniams, turintiems įvairių kalbos, kalbėjimo ir bendravimo sutrikimų. Kad sėkmingai mokytųsi mokykloje, vaikai turi išsiugdyti tam tikrą akademinės kalbos mokėjimo lygį. Kalbos sunkumų turintiems vaikams sunku aiškiai ir nuosekliai reikšti mintis. Dėl to jie mažiau linkę visavertiškai dalyvauti klasės diskusijose ir dažniau daro klaidų.

Šis metodas tinkamas vaikams, kurie turi:

- Specifinių kalbos sutrikimų.
- Autizmo spektro sutrikimą.
- Dauno sindromą.
- Raštingumo sunkumų.

Spalvotosios semantikos privalumai:

- Platesnio žodyno skatinimas.
- Ilgesni sakiniai.
- Padeda vaikams atsakyti į klausimus arba kurti atsakymus į juos.
- Daiktavardžių, veiksmažodžių,rieveiksmių ir būdvardžių vartojimas.
- Gerėja pasakojimo įgūdžiai.
- Gali būti perkeltas į rašytinius sakinius ir rašytinės kalbos supratimą.

Kaip šis metodas veikia?

„Spalvotoji semantika“ iš naujo sudėlioja sakinius, suskirstydama juos į teminius lygmenis, o tada spalvomis atitinkamai juos pažymi. Šį metodą sudaro 4 pagrindiniai spalvomis pažymėti etapai. Kai vaikas įveikia pirmuosius keturis etapus, palaipsniui įvedami papildomi lygiai, apimantysrieveksmius, būdvardžius, jungtukus ir neiginius.

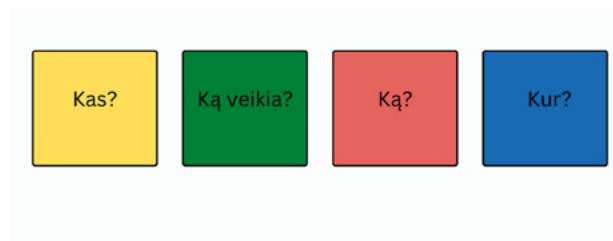
Naudokite sakinių juostą (angl. Sentence Strip), kad padėtumėte vaikui įsivaizduoti pagrindinę žodžių tvarką. Vėliau naudokite šią sakinių juostą, padedančią sudaryti pilnus sakinius.

KAS ? – geltona spalva

KĄ VEIKIA? – žalia spalva

KĄ? – raudona spalva

KUR? – mėlyna spalva

Intervencija gali būti vykdoma individualiai arba mažose grupelėse, taip pat gali būti diegiama kaip visuma klasėje, siekiant pagerinti raštingumo pasiekimus. Pagrindinius lygius reikia pateikti kuo vaizdingiau, pasitelkiant paveikslėlius ar nuotraukas.

[Paspaudę šią nuorodą galite parsisiųsti nemokamus paveikslėlius](#)

[Paspaudę šią nuorodą galite parsisiųsti nemokamus paveikslėlius](#)

Keturi pagrindiniai kodavimo lygiai

1 lygis

1 LYGIS

KAS?

mergaitė

berniukas

mokytoja

vaikai

mašina

lėlė

Supažindinkite su žodžiu „kas?“, naudokite vaizdinius simbolius/paveikslėlius. Pristatykite temą (subjektą) esantį geltonos spalvos lape ir parodykite sakinių juostoje.

Pasirinkite nuotraukas/paveikslėlius, su kuriais vaikas gali susieti temą.

Parodykite nuotrauką ir paprašykite vaiką įvardinti : „Ką tu matai?“.

Paprašykite vaiką pasirinkti tinkamą „kas?“ paveikslėlio simbolį ir jį uždėti ant sakinio juostelės.

Į kitą lygį pereikite tik tada, kai jausite, kad vaikas atpažįsta temą „kas?“ įvairiuose paveikslėliuose. Atkreipkite dėmesį, kad „kas“ yra daiktavardis, t. y. žmogus arba gyvūnas.

2 lygis

2 LYGIS

Ką veikia?

 valo	 valgo
 supasi	 plaukia
 geria	 sokinėja

Pristatykite temą, kuri atsako į klausimą „ką veikia?“ (veiksmažodis), naudokite vaizdinius simbolius/paveikslėlius.

Supažindinkite su klausimo „ką veikia“ spalva – žalia ir parodykite sakinių juostoje.

Pasirinkite keletą tinkamų nuotraukų ir paveikslėlių, apie kuriuos galėtumėte kalbėti.

Parodykite nuotrauką ir paklauskite „kas + ką veikia?“. Paprašykite vaiko pasirinkti tinkamus simbolius ir padėti juos ant sakinių juostelės.

Sumodeliuokite sakinį, pavyzdžiui, „mergaitė miega“.

Į kitą lygį pereikite tik tada, kai vaikas gali nuosekliai atpažinti „kas + ką veikia“ iš visų paveikslėlių.

3 lygis

3 LYGIS

Ką?

 kamuolį	 ledus
 dviratį	 kuprinę
 sultis	 sausainį

Pristatykite temą, kuri atsako į klausimą „ką?“, naudokite vaizdinius simbolius/paveikslėlius.

Supažindinkite su klausimo „ką?“ spalva – raudona ir parodykite sakinių juostoje.

Pasirinkite keletą tinkamų paveikslėlių, vaizduojančių žmones /gyvūnus, atliekančius veiksmus su daiktais (spardo kamuolį, valgo vakarienę, valosi dantis).

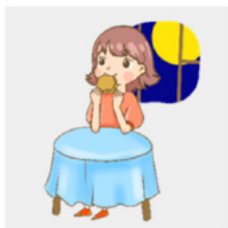
Parodykite paveikslėlį ir paklauskite „kas? + ką veikia? + ką?“. Paprašykite vaiko pasirinkti tinkamą vaizdinį.

Sumodeliuokite sakinį, pavyzdžiui, „Mergaitė valgo ledus“.

Į kitą lygį pereikite tik tada, kai vaikas gali nuosekliai atpažinti „kas? + ką veikia? + ką?“ iš visų paveikslėlių.

4 lygis

4 LYGIS

?

Kur?

mokykloje

namuose

poliklinikoje

kavinėje

gimtadienyje

aikštelėje

Pristatykite temą, kuri atsako į klausimą „kur?“,
naudokite vaizdinius simbolius/paveikslėlius.

Supažindinkite su klausimo „kur?“ spalva – mėlyna ir
parodykite sakinių juostoje.

Pasirinkite keletą tinkamų paveikslėlių, kuriuose
vaizduojami žmonės, atliekantys veiksmus su daiktais
(spardantys kamuoli, valgantys vakarienę, valosi dantis).

Parodykite paveikslėlį ir paklauskite „kas? + ką veikia? +
ką? + kur?“ ir paprašykite vaiko pasirinkti teisingus
vaizdinius simbolius sakinio juostai.

Sumodeliuokite visą sakinį, pavyzdžiui, „Mergaitė
kavinėje valgo sausainį“.

Įgiję pirmuosius keturis pagrindinio kodavimo lygius, toliau tobulinkite spalvoto kodavimo principus šiais metodais:

Mokytojo ir mokinio vaidmenų pasikeitimas. Pateikite vaikams atitinkamą paveikslėlį ar nuotrauką ir paprašykite vieno iš jų paklausti bendraamžio atitinkamo klausimo „kas?, ką veikia?, ką?, kur?“.

Įvardykite sąvoką. Mokytojas duoda grupei tuščią sakinio juostelę ir tada sufleruoja įvairių gramatinių sąvokų pavyzdžius, pvz., žmogus (subjektas, kas?, geltona spalva), bėga (veiksmas, ką veikia?, žalia spalva), parke (vieta, kur?, mėlyna spalva). Vaikai turi atpažinti, kurią sąvoką mokytojas šaukia:

Mokytojas: „parke“.

Mokinys: kur?/ mėlyna: kur?/ mėlyna.

Mokytojas: „žmogus“.

Mokinys: kas?/ geltona.

Mokytojas: „bėga“.

Mokinys: ką veikia?/žalia.

Parodyk ir papasakok. Paprašykite vaikų atsinešti nuotraukų iš namų ir naudokite sakinių juostą, kad atsakytumėte į klausimus.

Teksto skaitymas. Pasirinkite trumpą tekstą, kartu perskaitykite ir paprašykite vaikų pabraukti įvairias sąvokas atitinkamomis spalvomis.

„**Berniukas** tyliai **ėjo** per **mišką**“.

Kontaktai

Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centras teikia švietimo pagalbą regos ir autizmo spektro sutrikimų turintiems vaikams, konsultuoja tėvus, mokytojus ir pagalbos mokiniui specialistus.

Sutrikusios regos vaikų konsultavimo skyrius

www.lasuc.lt

jurate.maskoliuniene@lasuc.lt

+370 679 87400

Ateities g., 44, Vilnius

Sutrikusios raidos vaikų konsultavimo skyrius

www.srvks.lt

info@srvks.lt

+370 67758544, +370 65993701

Ateities g., 44, Vilnius

Projektą finansuoja Europos Sąjunga

„Be streso – žingsnis įtraukiojo ugdymo link.
Patarimai pedagogams įtraukiojo ugdymo temomis“

Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centras
Ateities g. 44, 06329 Vilnius
Tel. +370 524 84100
El. paštas: rastine@lasuc.lt

2023 m.
Vilnius